

MEMORIU DE ACTIVITATE ȘTIINȚIFICĂ

Dragoș Paul Aligică
Universitatea București
George Mason University

INTRODUCERE

Activitatea și contribuțiile mele academice pot fi definite și încadrate cel mai exact de domeniul “Filozofie, Politică și Economie” (Philosophy, Politics and Economics-PPE), un domeniu de factură interdisciplinară, care ancorează domeniile teoriei politice și teoriei economice într-un puternic fundament filozofic și care pune accentul pe dimensiunea filozofică a sistemelor economice și politice, atât sub aspect fundamental cât și al implicațiilor practice și normative.

PPE este considerat în acest moment unul dintre domeniile de frontieră în relație cu filozofia socială contemporană, fiind parte a dezvoltărilor contemporane în care investigațiile filozofice converg și se susțin reciproc cu investigații care vin din alte discipline, cum ar fi științele cognitive, psihologia, fizica, biologia etc. Dezvoltat inițial în contextul universităților britanice de elită, extins în Statele Unite cu un impact substanțial în principalele universități de cercetare, domeniul PPE este actualmente aflat într-un proces de extindere rapidă peste tot în lume, cu o intensitate foarte mare în ultimii zece ani. Trendul acesta este deja instituționalizat, există în acest moment o asociație profesională PPE (The Philosophy, Politics, and Economics Society) creată în anul 2016 care organizează o conferință anuală din 2017, precum și o rețea internațională a programelor PPE care numără deja zeci de membri instituționali.

Activitatea mea din ultimii 20 de ani a coincis cu acest trend și o bună parte a publicațiilor și contribuțiilor mele poate fi văzută ca parte a acestor evoluții ce au dus la consolidarea și instituționalizarea domeniului. Cele două dimensiuni majore ale activității mele intelectuale corespund celor două fațete ale domeniului PPE: Pe de o parte fundamente filozofice (epistemice și normative) și pe de alta, aplicații (design instituțional, guvernare și fezabilitate). Altfel spus, pe de o parte sunt eforturile în domeniul corpusului teoretic-fundamental al PPE, iar pe de altă parte sunt cele în domeniul științelor administrative și ale guvernării, văzute ca o extensie în domeniul practic a investigațiilor de natură teoretic-fundamentală. O formulă alternativă de prezentare a activității mele – sub o altă terminologie dar ținând același set de competențe și contribuții – este cea de “teorie și analiză instituțională”. Acest al doilea mod de a prezenta lucrurile pune accentul pe obiectul cercetărilor (instituții sociale), în vreme ce primul mod pune accentul pe instrumente și metodă (analiză economică și politologică dintr-o perspectivă bazată în filosofie).

Dimensiunea intelectuală prezentată mai sus este reflectată și în planul afilierilor și activităților mele instituționale. Fac parte din rețeaua internațională de profil care s-a constituit în mod informal încă dinainte de crearea The Philosophy, Politics, and Economics Society în 2016, sunt membru

al comunității internaționale de cercetători instituționaliști, cu varii funcții și responsabilități de-a lungul timpului, inclusiv membru în exercițiu al Comitetului Științific Permanent al World Interdisciplinary Network for Institutional Research, iar afilierea mea academică primară curentă sunt explicit legate de programe Philosophy, Politics and Economics, atât la George Mason University în Statele Unite (unde sunt membru fondator al F. A. Hayek Program for Advanced Study in Philosophy, Politics and Economics) cât și la Universitatea din București, unde, pe lângă catedra de științe administrative, predau în cadrul programului PPE de la Facultatea de Filosofie. De asemenea, afilierea mea secundară curentă (în Europa, King's College Londra și în SUA, University of Pittsburg) sunt strict legate de programe și proiecte de cercetare în care contribuția mea este de factura PPE.

CONTRIBUȚII CENTRALE ÎN DOMENIUL FILOSOFIEI SOCIALE ȘI POLITICE

Cu privire la substanța și conținutul profilului meu de cercetător în domeniu, contribuțiile mele sunt în bună măsură legate de direcția de cercetare avansată de așa-numita „Școală de la Bloomington”, creată de Vincent Ostrom, filosof social și politolog co-fondator al Public Choice Society – precursor al PPE- și Elinor Ostrom, laureată a Premiului Nobel în Economie în 2009, gânditori cu care am studiat la Indiana University Bloomington. Caracteristicile distinctive ale acestei școli dedicate teoriei politice, analizei instituționale și filosofiei sociale sunt, așadar, parametrii care definesc eforturile de cercetare, precum și contribuțiile mele. Prin urmare, pentru a analiza, descrie și evalua aceste contribuții, acestea trebuie să fie plasate în contextul concepției acestui program de cercetare sau școli - cu presupuzițiile sale, aparatul teoretic și pozițiile normative.

În acest context, o privire generală asupra activităților mele trebuie să înceapă la nivelul cel mai elementar și anume acela al eforturilor de promovare a paradigmei ostromiene și de expunere a caracterului distinctiv al abordării școlii din Bloomington în toate dimensiunile sale -filosofice, teoretice, metodologice și aplicate, începând de la prezentarea școlii din Bloomington și activitatea lui Elinor și Vincent Ostrom în enciclopedii, manuale etc., până la clarificări conceptuale și de poziție ale acestei școli în literatura de specialitate¹. Dincolo de acest nivel însă există un set de contribuții personale specifice, recunoscute ca atare între cei specializați în domeniu. În acest sens sunt de notat:

¹Referințe selective în acest sens sunt următoarele lucrări la care am fost autor sau co-autor: “Governing the Commons: Lessons and Implications for Institutional Design” (with Michael E. Cox) in *The Oxford Handbook of Public Choice*, editors Roger Congleton, Bernie Grofman and Stefan Voigt, 2019. “The Bloomington School of Public Choice” in *The Encyclopedia of Law and Economics* edited by Alain Marciano and Giovanni Battista Ramello, Springer, New York, NY, 2019. “Governance” in *The Encyclopedia of Law and Economics* edited by Alain Marciano and Giovanni Battista Ramello, Springer, New York, NY, 2019. Entries on “Vincent and Elinor Ostrom”, “Bureaucracy”, “The Black Market”, “The State”, “Gordon Tullock” for *Encyclopedia of Libertarianism* (edited by Ronald Hamowy), Sage, London, 2008. “Institutional Analysis and Political Economy” (with Mike McGinnis) in *The Routledge Handbook of Public Policy*, editors Eduardo Araral, et al., Routledge, 2013. “Elinor Ostrom”, *The New Palgrave Dictionary of Economics*, (with Peter Boettke), Palgrave, 2012. *Rethinking Institutional Analysis and Development: The Bloomington School*, with Peter Boettke, Routledge, London, 2009.

1. Contribuții la dezvoltarea teoriei „policentricismului” și a noțiunii de „diversitate instituțională” ca elemente cheie ale teoriei guvernantei și filosofiei sociale și politice contemporane

Punctul de plecare în acest sens este observația că Școala de la Bloomington a creat toate elementele pentru o abordare sistematică a domeniului diversității normative și eterogenității sociale ca problema centrală a teoriei guvernantei și filosofiei politice și a explicat rațiunea care unește aceste blocuri într-un potențial sistem teoretic. Dar, cu toate acestea, nu a dezvoltat acest sistem. Este sarcina pe care mi-am asumat-o.

În primul rând, am identificat un element important, prezent implicit, dar absent în mod explicit, al acestui sistem: o teorie a valorii sau, mai precis, o teorie a naturii eterogene și ambigue a evaluării sociale. În al doilea rând, am arătat modul în care analiza problemei conversiei valorilor private eterogene în valoare publică, proces esențial pentru însăși construcția ordinii sociale (și studiat atât în Social Choice, cât și în Public Choice Theory), conduce în mod firesc la tema Ostromiană a coproduției, concept care apare astfel ca absolut central sistemului teoretic astfel construit. Am demonstrat apoi cum, prin teoria coproduției, suntem în poziția de a înțelege mai bine natura și semnificația policentricității, piatra de temelie a întregului sistem. Nu în ultimul rând, am arătat că atunci când toate piesele analitice și teoretice de mai sus sunt văzute în conjuncția lor logică și teoretică, axa „eterogenitate-valoare-coproduție-policentricitate” se dezvăluie drept coloana vertebrală a unui cadru teoretic flexibil, dar robust, bine echipat pentru a organiza datele empirice, a genera conjecturi teoretice și a inspira perspective de proiectare normative și instituționale cu privire la o serie întreagă de fenomene sociale, economice și politice.

Implicațiile normative sunt majore și în contribuția mea am arătat acest lucru. Pentru mulți susținători ai modelelor de democrație deliberative (J. Habermas, J. Rawls), aceasta implică în principal o dezbatere publică (deliberare publică) care stabilește un anumit „consens”, „convergență” sau „normalizare” normativă în ceea ce privește valorile publice. În schimb, am arătat cum abordarea policentrică în loc să ne oblige să ne întrebăm doar care sistem de vot sau proceduri de deliberare și agregare lasă cel mai mic număr de oameni nemulțumiți de rezultat, ne ajută să ne punem întrebarea mai generală: Care structură a unităților politice, fiecare cu propriul sistem de alegere colectivă, lasă cel mai mic număr de oameni nemulțumiți de producția și furnizarea de bunuri publice? Am arătat că această „structură politică optimă” nu poate fi rezolvată o dată pentru totdeauna, deoarece schimbările tehnologice și inovațiile sociale pot modifica economiile de scară în ceea ce privește unele dintre aceste bunuri non-private. Astfel, am adus discuția în punctul în care devine esențială întrebarea și mai generală, ce reformulează o temă clasică din filosofia politică: Care structură politică este mai capabilă să se adapteze la astfel de schimbări și să se remodeleze dinamic constant într-un mod care aproximează constant structura optimă? În acest fel, lucrările mele sunt parte a mișcării contemporane care se distanțează de așa numitele “teorii ideale” (G. Gaus, N. Rescher) și care vor să mute în schimb accentul pe probleme de fezabilitate și design instituțional. Referințe bibliografice².

² Referințe selective în acest sens sunt următoarele lucrări la care am fost autor sau co-autor: *Institutional Diversity and Political Economy. The Ostroms and Beyond*, Oxford University Press: Oxford, 2014. “Co-Production, Polycentricity and Value Heterogeneity: The Ostroms' Public Choice Institutionalism Revisited”, with V. Tarko, *American Political Science Review*, Volume 107, Issue 4, pp. 726-741, 2013. “Public Administration, Public Choice and the Ostroms: The Achievement, the Failure, the Promise”, *Public Choice*, Volume 163, Issue 1, 2015.

2. Dezvoltarea unei construcții teoretice bazată pe teoria economică modernă pentru noțiunea de „antreprenoriat public”, care converge cu o teorie a cetățeniei și civismului în sistemele de „autogovernare” în filosofia politică și socială contemporană

Pentru a răspunde întrebării de mai sus (care este structură politică cea mai capabilă să se adapteze la schimbările tehnologice și inovațiile sociale care pot modifica economiile de scară în ceea ce privește bunurile publice și private) am introdus în discuție două elemente esențiale ale teoriei autogovernării și, implicit, ale democrației: antreprenoriatul public și cetățenia civică. Lucrările mele identifică, clarifică și dezvoltă aceste concepte-cheie și setul de probleme și fenomene pe care le desemnează. Am arătat că cele două implică un întreg aparat teoretic și un întreg sistem conceptual definit de noțiuni precum policentrismul, acțiunea colectivă sau guvernanta competitivă. Urmând logica de explorare și elaborare a acestei concatenări de probleme, noțiuni și modele, am dezvoltat o variantă a teoriei autogovernării atât pe latura sa analitico-conceptuală, cât și pe cea normativă. Astfel am contribuit la reconstrucția tradiției Tocqueville-Mill-Popper care leagă structurile instituționale, actele politice și „obiceiurile minții și ale inimii” și le plasează în centrul unui model dinamic de democrație (ca societate deschisă) și de democratizare continuă prin participare (ca proces deschis).

De asemenea, este important de remarcat că în acest context am dezvoltat o contribuție tehnică importantă: o teorie originală a antreprenoriatului public văzut ca un fenomen intrinsec legat de problemele de acțiune colectivă, care are loc în condițiile structurale introduse de policentricitate. În cadrul parametrilor teoriei acțiunii colective, am importat teoria masei critice pentru a croi o cale de trecere de la teoria acțiunii colective la o teorie a antreprenoriatului public. Am arătat cum -- dată fiind o situație de acțiune colectivă și o potențială masă critică necesară pentru a rezolva problemele puse de aceasta --, interdependența contributivă, funcția de producție și eterogenitatea preferințelor, resurselor și informațiilor creează atât condițiile pentru apariția antreprenoriatului public, cât și pentru identificarea, definirea și analiza acestuia. Ideile rezultate pun într-o nouă lumină, de data asta nu de factura economică, ci filosofică, problematica antreprenoriatului în arenele de acțiune publică și deschid o nouă perspectivă asupra relației dintre funcția socială antreprenorială și procesele politice în general. Referințe bibliografice³.

“Polycentricity: From Polanyi to Ostrom and Beyond” (with V. Tarko), *Governance*, vol.25, number 2, 2012. “Ignorance, Political Decision and the Philosophical Foundations of Administrative Sciences”, *Journal of Public Administration Research and Theory*, Volume 30, Issue 3, 2020.

³ Referințe selective în acest sens sunt următoarele lucrări la care am fost autor sau co-autor: *Public Entrepreneurship, Citizenship, and Self-Governance. Governance Theory through the Ostroms’ Political Economy Lenses*, Cambridge University Press (2018). “Institutional Design and Ideas-Driven Social Change: Notes from an Ostromian Perspective” (with Peter Boettke) *The Good Society*, Pennsylvania State University Press, vol.20, number 2, 2011. “Citizenship, political competence and civic studies: the Ostromian Perspective” in *Civic Studies*, edited by Peter Levine and Karol Soltan, Association of American Colleges and Universities, 2014. “The Two Social Philosophies of Ostroms’ Institutionalism”, (with P. Boettke) *Policy Studies Journal (PSJ)*, vol. 39, number 1, 2011.

3. Contribuții la elaborarea teoriei formelor instituționale care nu sunt „nici piețe, nici state”, („transcenderea dihotomiei Hobbes vs. Adam Smith”) cu implicații pentru problematica „sectorului terțiar” al „societății civile” și întreprinderea non-profit și integrarea acestor abordări într-un corpus de teorie socială unificată

Una dintre implicațiile majore ale unei abordări care identifică policentrismul și diversitatea instituțională ca elemente centrale ale sistemelor de guvernare este faptul că întregul domeniu al formelor instituționale care nu sunt "nici piețe, nici state" este tratat sui generis. Altfel spus, se recunoaște că acesta necesită o abordare și un cadru conceptual care nu sunt o simplă reformulare sau ajustare a teoriei pieței sau a teoriei statului. Am contribuit la efortul de a articula o perspectivă sistematică asupra domeniului, pe trei paliere. Nivelul micro: o abordare bazată pe o analiză taxonomică a naturii bunurilor (cvasi)publice și a implicațiilor eterogenității acestora pentru furnizarea, producția și consumul lor prin intermediul aranjamentelor nonprofit (cu un accent special pe noțiunea potențial inovatoare de "coproducție"). Nivelul median: analiza diferitelor structuri agregate care apar în jurul bunurilor publice sau cvasi-publice produse, furnizate și consumate de unități colective și compuse de producție, furnizare și consum (cu accent pe noțiunea de "economie publică"). La nivel macro: introducerea noțiunii de "policentricitate" drept meta-cadru care invită la o nouă reconceptualizare a relațiilor dintre organizațiile cu scop lucrativ, nonprofit și guvernamentale într-o perspectivă istorică și macrosociologică (cu un accent special pe rolul producției și diseminării de informație și cunoaștere în astfel de medii instituționale diverse și dinamice).

Un rezultat al acestor demersuri a fost ca ele au arătat cum putem lega în mod tehnic-analitic teoria instituțională modernă de perspectiva de filosofie politică cunoscută în literatura de specialitate sub numele de perspectiva neo-Tocquevilliană. Am elaborat într-o nouă cheie o serie de argumente ale acestei literaturi în care accentul este pus pe viața civică și asociativă și pe modul în care independența, încrederea în sine, previziunea și capacitățile generale de autoguvernare - considerate esențiale pentru funcționarea instituțiilor economice și politice ale societății moderne - sunt generate și susținute în sectorul terțiar – care nu e „nici piață, nici stat”. Astfel am articulat o susținere dintr-un unghi nou a argumentului potrivit căruia, deoarece sunt esențiale în formarea atitudinilor și comportamentelor care susțin o ordine socială liberal-democratică și o economie prosperă, ele reprezintă condiția de bază de funcționare a celorlalte două sectoare. Referințe bibliografice⁴.

⁴ Referințe selective în acest sens sunt următoarele lucrări la care am fost autor sau co-autor: "The 'Neither Market nor State' Domain: Charting the Nonprofit Territory through Ostromian Theoretical Lenses", *Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly*, vol 45, 4, 2016. "Addressing Limits to Mainstream Economic Analysis of Voluntary and Non-Profit Organizations. The "Austrian" Alternative", *Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly*, 44 (5) 2015. "Economic coordination in environments with incomplete pricing." (with Richard Wagner), *The Review of Austrian Economics* (2015): 1-15. *Rules, Choices and Collective Action. Vincent and Elinor Ostrom on the Study of Institutions and Governance*, co-editor with Filippo Sabetti, The European Consortium for Political Research (ECPR) Press, 2014.

4. Contribuții la elaborarea unei noi perspective asupra abordării „clasic liberale” a guvernății publice pluraliste și participatorii, pe linia Madison, Tocqueville, Mill, Hayek, Ostrom

Folosind aparatul conceptual și teoretic prezentat mai sus instrumentele tipice PPE, am contribuit la dezvoltarea unei perspective noi asupra teoriei guvernății implicite în tradiția clasic-liberală precum și o reinterpretare contemporană a concepției clasic-liberale privind guvernăția publică. Esențial acestui demers a fost efortul de a clarifica și de a elabora elementele sale constitutive: (1) Repudierea "viziunii sinoptice" privind ordinea socială și guvernăția ei. (2) Adoptarea individualismului normativ ca principiu axiomatic. (3) Scepticismul față de agregarea funcției de bunăstare socială și obiectivarea acesteia, utilizate ca parametru cheie pentru politicile publice. (4) Recunoașterea și încorporarea rezultatelor privind condițiile limită de funcționare instituțională aduse de Revoluția Public Choice în științele sociale și (5) Utilizarea consecventă a metodelor de Analiză Instituțională Comparativă în evaluarea performanței și eșecului instituțional (piețele, statele și aranjamentele instituționale din "sectorul terț" sunt toate evaluate comparativ - pe standarde similare - în contextul funcționării lor).

Pe lângă explicarea celor cinci elemente constitutive, o importantă parte a eforturilor a fost dedicată legăturilor logice și praxiologice dintre ele. De exemplu, odată ce se presupune că individualismul normativ este criteriul normativ ultim, devine necesară o anumită interpretare specifică a naturii și relevanței funcției de bunăstare socială ca euristică de guvernare. Odată ce se adoptă logica Public Choice în ceea ce privește performanța instituțională a unui anumit aranjament de guvernăție, Analiza Instituțională Comparativă devine în mod automat reperul analitic implicit. Odată utilizată Analiza Instituțională Comparativă, ipotezele normative individualiste reintră inevitabil în scenă, drept criterii de evaluare cu care trebuie să ne confruntăm la nivel operațional. Am arătat cum împreună, aceste elemente constitutive și logica subiacentă care le conectează, definesc o poziție distinctivă și coerentă privind guvernăția publică. Am explicat că, în ultimă instanță, eticheta sub care este prezentat constructul de filosofie a guvernății descris mai sus (clasic liberalism, democrație participativă, neoliberalism, democrație radicală etc.) este irelevantă. Ceea ce este important este coerența și soliditatea aparatului conceptual și teoretic ce îl definește precum și fezabilitatea designurilor instituționale recomandate de el. Referințe bibliografice⁵.

⁵ Referințe selective în acest sens sunt următoarele lucrări la care am fost autor sau co-autor: *Public Governance and the Classical Liberal Perspective* (with P. Boettke and V. Tarko), (Oxford University Press: Oxford, 2019). *Exploring the Political Economy and Social Philosophy of James Buchanan*, (edited by Aligica, P. and Coyne, C. and Haeflle, S.), Rowman and Littlefield, London New York, 2018. "Public Administration and the Classical Liberal Perspective: Criticism, Clarifications, and Reconstruction", *Administration & Society*, Volume 47, 2015. "Institutional Design, Social Norms, and the Feasibility Issue", *Social Philosophy & Policy*, Editors Jerry Gaus and Shaun Nichols, Cambridge University Press, vol. 2, 2019.

CONTRIBUȚII CONEXE

Trei linii de cercetare convergente cu cele de mai sus, dar totuși diferite de ele, mai trebuie notate la acest nivel de trecere în revistă a profilului și portofoliului intelectual și de cercetare:

1. Aplicații ale perspectivei Școlii de la Bloomington la probleme, teme, domenii specifice de nivel practic (politici publice, guvernare și administrație publică)

Lista contribuțiilor conceptuale și teoretice prezentate în secțiunea anterioară a fost dublată în activitatea mea de o serie de contribuții la nivel aplicat, ce s-au întins pe un palier larg, de la probleme de guvernare a educației superioare, a agențiilor de reglementare independente sau a responsabilității sociale a întreprinderilor, la problema gestionării instituționale a crizelor sau a strategiilor de dezvoltare națională și regională. Referințe bibliografice ⁶.

2. Investigații cu privire la epistemologia, metodologia și istoria intelectuală a modurilor în care ne raportăm atât în planul rațiunii teoretice cât și în planul rațiunii practice la viitor (predicții, extrapolări, scenarii)

Pornind de la modelul convențional al "covering laws" și critica acestui model, am căutat să înțeleg care ar fi elementele definitorii ale unei epistemologii a predicției. În investigațiile mele am avut în vedere două puncte majore: În primul rând, argumentația predictivă nu este demonstrativă, ci doar probatorie. Prin urmare, structurile argumentative de logică formală de tip "covering law" sunt inadecvate pentru a oferi o imagine completă și exactă a argumentării și practicii predictive. În cazul în care natura argumentelor predictive este evidențială, atunci epistemologia predicției ar trebui să se bazeze nu doar pe simpla logică formală, ci pe o teorie mai largă a argumentării. În al doilea rând, am avut în vedere problema complexă a tipurilor de cunoaștere, cunoștințe și informații utilizate în argumentele predictive sau orientate către viitor. Cunoștințele explicite și formalizate și dovezile statistice nu sunt suficiente pentru o procedură predictivă de succes. Informațiile de fond și cunoașterea personală, locală și tacită, joacă un rol surprinzător în argumentele și procedurile predictive, iar acest lucru are un rol foarte important, cu consecințe practice foarte importante. Pornind de la această bază, am explorat mai multe teme conexe -- de

⁶ Referințe selective în acest sens sunt următoarele lucrări la care am fost autor sau co-autor: "Institutional Analysis and Economic Development Policy: The Applied Agenda of the Bloomington School", *Journal of Economic Behavior and Organization*, vol. 57, issue 2, June 2005. "Polycentricity and the Principles of Effective Co-Governance" (with Emily Chamlee-Wright) in *Liberal Learning and the Art of Self-Governance*, edited by E. Chamlee-Wright, Routledge, 2015. "Governing the Fisheries: Insights from Elinor Ostrom's Work" with Ion Sterpan, in *Sea Change. How Markets and Property Rights Could Transform the Fishing Industry*. Edited by Richard Wellings, The Institute of Economic Affairs, London, 2017. "Approaches to Institutional Change in International Development" (with Karol Boudreaux) in *Austrian Law and Economics*, edited by Mario Rizzo, Edward Elgar Publishing, Cheltenham 2010. "Crony Capitalism: Rent Seeking, Institutions and Ideology", (with V. Tarko), *Kyklos International Review of Social Sciences*, Vol. 67 – No. 2, pp. 156–176., 2014. "An Intellectual Toolbox for the Creation of Property Rights" (with Karol Boudreaux) in *Austrian Law and Economics*, edited by Mario Rizzo, Edward Elgar Publishing, Cheltenham 2010. *Paths to Property: Approaches to Institutional Change in International Development*, with Karol Boudreaux, IEA Publications, London, 2007.

obicei în asociere cu istoria intelectuală a temei în cauză și principalii autori care s-au exprimat asupra ei. Referințe bibliografice⁷.

2. Studii de Sisteme Economice Comparate cu un accent pe conceptualizarea și fundamentele analitice ale tipologiilor și taxonomiilor în analiza structurii și performanței economice

Investigațiile mele în aceasta arie au explorat interfața dintre modul în care conceptualizarea și construcția de tipologii și tipuri ideale în teoria economică leagă problemele de metodologie cu cele de ontologie socială: În încercările noastre de a clasifica sistemele economice și mai precis, formele de capitalism, vorbim cu adevărat despre o clasificare naturală (adică un sistem care apare în mod natural în lumea empirică, spre deosebire de ceva care este construit conceptual de către de către cercetător)? Care este, până la urmă, natura unui sistem economic? Ce este "capitalismul" ca entitate ontologică și ce înseamnă schimbarea sa în termenii de natură a acestei entități conceptibile? Cum explorăm structura și funcțiile, continuitatea și schimbarea în analiza sistemelor economice? Referințe bibliografice⁸.

Abordarea avansată a fost construită pe trei paliere: (a) microeconomică, (b) instituțională și socială și (c) ideatic-valorică (ideile, retorica, credințele, doctrinele și alte forme de legitimare și justificare a politicilor și instituțiilor specifice). Pe această bază am dezvoltat moduri de a disocia aspectul normativ-etic de cel economic-instituțional, reintegrând aspecte epistemologice importante în eforturile noastre de a analiza și interpreta sisteme economice alternative. Am încercat să arăt că miza acestor discuții - deși aparent doar una filosofică - nu este o simplă clarificare terminologică, ci este de fapt o înțelegere profundă a problemei fezabilității sistemelor economice alternative status quo-ului, prin surprinderea diferențelor funcționale și structurale ale

⁷ Referințe selective în acest sens sunt următoarele lucrări la care am fost autor sau co-autor: "Prediction, Explanation and the Epistemology of Futures Studies", *Futures - The Journal of Policy, Planning and Futures Studies*, Vol. 35/10 pp. 1027-1040, 2003. "Scenarios and the Growth of Knowledge. Notes on the Epistemic Element in Scenario Building", *Technological Forecasting and Social Change*, 72, July, 2005. "The Challenge of the Future and the Institutionalization of Interdisciplinarity: Notes on Herman Kahn's Legacy", *Futures - The Journal of Policy, Planning and Futures Studies*, Vol.36/67-83, 2003. *Prophecies of Doom and Scenarios of Progress. Herman Kahn, Julian Simon and the Prospective Imagination*. Continuum/Bloomsbury Publishing, London and New York, 2007. *Prefata la "Economie, epistemologie si previziune. Opere alese, Tiberiu Schatteles"* (coeditor cu Horia Terpe) Editura Tritonic, Bucuresti, 2007. "Epistemology, social technology, and expert judgment: Olaf Helmer's contribution to futures research", cu Robert Herritt, *Futures - The Journal of Policy, Planning and Futures Studies*, vol.41, issue 5, 2009.

⁸ Referințe selective în acest sens sunt următoarele lucrări la care am fost autor sau co-autor: *The Neoliberal Revolution in Eastern Europe: Economic Ideas in the Transition from Communism*, cu Anthony Evans, Edward Elgar Publishing, Cheltenham, 2008. *Capitalist Alternatives: Models, Taxonomies, Scenarios*; cu V. Tarko, Routledge: London and New-York, 2014. *Economic Dualism and Agrarian Policies. Land Reforms and Structural Economic Change in Romania, 1864–2000* (cu A. Dabu) Springer Science & Business. Springer: Berlin, 2020. Introduction at *Comparative Economic Systems* (edited by Aligica, P. and Boettke, P.), Edward Elgar International Library, Cheltenham, 2018. "Catholic Social Thought and New Institutional Economics: An Assessment of Their Affinities and Areas of Potential Convergence" (cu E. Norcross), *The American Journal of Economics and Sociology*. "Different paths for institutional theory: foundational dichotomies and theoretical framing", cu Richard Wagner, *Journal of Public Finance and Public Choice*, Volume 36, Number 1, pp. 69-85(17), 2021.

fenomenelor de interes, și identificarea proceselor, structurilor și funcțiilor care stau la baza acestora.

AGENDA DE CERCETARE CURENTĂ

Portofoliul meu de cercetare reflectă o continuare a liniilor de mai sus pe trei direcții:

- (a) Continuarea contribuției la programul de cercetare al Școlii Bloomington și consolidarea profilului meu de continuator și reprezentat al acestei școli: Elaborarea în continuare a filosofiei sociale și politice a policentricității, în special în relație cu teoria fezabilității și studiul sistemelor alternative de guvernare.
- (b) O revenire la investigațiile legate de natura epistemică a scenariilor și extrapolărilor predictive – și în general la problema predicției sociale sub toate aspectele sale (inclusiv sau mai ales cele legate de tehnologie, tehnologie socială și controlul social). Recuperarea contribuțiilor lui K. Popper și J. Watkins care sunt relevante în acest sens dar care azi nu mai sunt suficient cunoscute și reconsiderarea unor teme centrale în dezbateră contemporană, pornind de la tezele susținute de acești gânditori.
- (c) Dezvoltarea unei noi linii de cercetare cu privire la teoria „modus vivendi” ca bază normativă pentru sistemele policentrice și aplicațiile lor în guvernarea publică.

Noțiunea de "modus vivendi" a fost din ce în ce mai des utilizată în ultimele două decenii pentru a identifica o posibilă filosofie politică alternativă la gândirea politică dominantă, considerată deficitară din punct de vedere al "realismului" (văzut atât ca principiu descriptiv, cât și ca normă practică sau aplicată la nivel de acțiune politică). Perspectiva "modus vivendi" a fost cel mai adesea asociată temei pluralismului, deoarece se dezvoltă în mod natural din orice abordare a ordinii politice care are ca punct de plecare realitatea eterogenității valorilor, preferințelor și stilurilor de viață umane și implicațiile sale politice la nivel aplicat. Legătura dintre tematica guvernărilor policentrice și a filosofiei pluralist democratic-liberale care face obiectul studiilor mele este evidentă. De asemenea, relevanța sa directă la nivel aplicativ pentru evoluțiile actuale este evidentă într-o epocă în care pluralismul social, eterogenitatea, diversitatea culturală și clivajele generate de schimbările tehnologice și demografice sunt în creștere.

RECUNOAȘTERE PROFESIONALĂ ȘI INTERNAȚIONALĂ

O parte dintre contribuțiile menționate mai sus au suscitat un interes suficient de mare pentru a duce la organizarea în cele mai autorizate forumuri profesionale a unor paneluri și sesiuni speciale dedicate lor. Astfel, la întâlnirea anuală din 2014 a Asociației Americane de Științe Politice – cea mai importantă asociație de profil - a fost organizată în 2014 o masă rotundă: “Paul Aligica’s ‘Institutional Diversity and Political Economy. The Ostrows and Beyond’”, Roundtable, American Political Science Association Annual Conference, Washington DC, August 31, 2014. Mese rotunde similare au mai fost organizate și la (a) Southern Political Science Association, New Orleans, January 2014: “Author Meets Critic: Paul Aligica’s Institutional Diversity and Political

Economy; sau la (b) “Workshop on the Ostrom Workshop (WOW5), marking 40 years of inquiry, contestation, and collaboration”, Bloomington, Indiana, June 18-21, 2014: “Paul Dragos Aligica’s Institutional Diversity and Political Economy” Book Discussion Roundtable.

Activitatea prezentată mai sus a fost recunoscută și de mai multe premii și distincții: Premiul *Fund for the Study of Spontaneous Orders* pe anul 2004 pentru contribuții la fundamentelor filosofice ale teoriei instituționale și al aplicațiilor sale practice; *Premiul Internațional pentru Activitate Didactică*, de la Atlas Foundation și John Templeton Foundation (2003); *Premiul pentru cea mai bună lucrare a Academiei Americane de Management* pentru istoria responsabilității corporative (2015); Nominalizare la *Premiul Mancur Olson pentru cea mai bună disertație*, Asociația Americană de Științe Politice (2005).

Recunoașterea a fost manifestată și prin faptul că funcționez ca reviewer pentru edituri precum: *Oxford University Press; Cambridge University Press; Routledge; Palgrave Macmillan; Wiley-Blackwell; Lexington, Rowman & Littlefield; Elsevier; Edward Elgar*. Am fost în mod repetat invitat să fiu Membru al *Review Committee for the European Institutes for Advanced Study (EURIAS) Fellowship Programme* (2013/2014; 2016/2017). În mod similar, am fost nominalizat repetat ca Membru al *Candidate Review Committee for the Europe and Eurasia Panel for the Hubert H. Humphrey Fellowship Program of the Institute for International Education*, la Departamentul de Stat al Statelor Unite (2006, 2008, 2010).

În ceea ce privește recunoașterea capacității mele de a coordona echipele de cercetare și de a organiza activități academice și de cercetare, voi menționa doar două elemente care ilustrează în mod curent această dimensiune a portofoliului și a carierei mele de până acum. La ora actuală sunt coordonator a două proiecte majore, câștigate unul prin concurs internațional, iar altul național: “Governing Deep Difference during Times of Crisis: Modus Vivendi, Polycentrism, and Institutional Diversity”, *Templeton Foundation* (2022-2025). „Reziliență și stabilitate în sistemele de guvernare policentrice. Perspective teoretice, empirice și aplicate”, *Consiliul Național al Cercetării Științifice România-UEFISCDI* (grant nr. PN-III-P4-ID-PCE-2020-1076), 2021-2023.

În sfârșit, ar mai fi de notat recunoașterea reflectată în opiniile, susținerea și recomandările date de-a lungul timpului de gânditori marcanți precum Vincent și Elinor Ostrom, James Buchanan, Scott Page sau Vernon Smith.

De pildă, comentând și recomandând una dintre cărțile mele, filosoful Nicholas Rescher, Distinguished Professor of Philosophy la Pittsburg University, scria că “*este o tratare inovatoare și instructivă a unei probleme clasice în filosofia politică: proiectarea rațională a unui ordin instituționale benigne. Abordarea este înrădăcinată în epistemologie, centralizând problema modului în care se poate dezvolta și desfășura cel mai bine informația necesară pentru a realiza acest obiectiv în condițiile complexe care prevalează în zilele noastre. Dezvoltând contextualizarea policentrică a unei perspective pragmatice, această discuție pătrunzătoare e o gură de oxigen într-o dezbatere care de prea multe ori a fost sufocată de platitudini.*”

Filosoful Peter Levine, Profesor la Tufts University, Massachusetts, spune că perspectiva avansată de Aligica “*oferă o întregă teorie convingătoare a lumii sociale, care sfidează spectrul*

dreapta/stânga, pornind nu de la state sau piețe, ci de la oameni care acționează printr-o serie de instituții pentru a-și făuri și modela lumea." Iar regretatul Gerald Gaus, Professor of Philosophy, Universitatea din Arizona, nota că în condițiile în care "suntem asaltați astăzi de un scepticism tot mai mare în ceea ce privește viabilitatea și inteligența autoguvernării democratice" contribuțiile lui Aligică "indică o reconceptualizare a cetățeniei democratice" și "articulează o viziune convingătoare asupra instituțiilor unei societăți libere, deschise, diverse și inteligente."